

۱۴۵۰۹۸۴

۴۹,۷۲۲

مدیریت مالیات (گذشته، حال، آینده)

مؤلف:

دکتر سید عبدالله سجادی جاغرق

استادیار و عضو هیات علمی تمام وقت دانشکده مدیریت و اقتصاد

دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات

کتاب مهربان

Mehraban Book

سرشناسه	سجادی جاغرق، سید عبدالله، ۱۳۵۳-
عنوان و نام پدیدآور	مدیریت مالیات (گذشته، حال، آینده) / مولف سیدعبدالله سجادی جاغرق.
مشخصات نشر	تهران: موسسه کتاب مهربان نشر، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۸۵ ص
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۴۰۷-۰۹۳-۵
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۷۸-۸۳
موضوع	مالیات -- مدیریت و سیاست
موضوع	Tax administration and procedure :
رده بندی کنگره	۳۹۵: ۴۳۱۵/۳ HJ
رده بندی دیویی	۳۳۶/۲
نمونه ثبتی ملی	۴۴۷۷۰۱۳

عنوان	مدیریت مالیات (گذشته، حال، آینده)
مولف	سید عبدالله سجادی جاغرق
ناشر	موسسه کتاب مهربان نشر
صفحه آرا	مسین مدی
طراح جلد	زینب مشهور مدی
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۴۰۷-۰۹۳-۵
نوبت چاپ	اول زمستان ۱۴۰۵
تیراژ	۱۰۰۰ نسخه

دفتر انتشارات: تهران، خیابان انقلاب، خیابان
 ورودی خیابان لبافی نژاد، پلاک ۱۸۹
 کدپستی: ۱۳۱۴۹۶۵۳۵۱ تلفن: ۶۶۹۷۰۰۶-۰۶

MehrabanPub.com - info@mehrabanshop.com:
 Ketabemehraban.com :

ایمیل و وب سایت
 فروشگاه اینترنتی

کلیه حقوق و حق چاپ متن و عنوان کتاب که به ثبت رسیده است، مطابق با قانون حقوق مؤلفان، مصوب ۱۳۴۸ محفوظ و متعلق به مؤسسه کتاب مهربان نشر می باشد. هرگونه برداشت، تکثیر، کپی برداری به هر شکل (چاپ، فتوکپی، اسکن، الکترونیکی) بدون اجازه ی کتبی از مؤسسه کتاب مهربان نشر ممنوع بوده و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

کتاب مهربان

فهرست مطالب

مقدمه مولف	۷
فصل اول: عوامل اثرگذار بر وصول درآمد مالیاتی	۱۱
مالیات	۱۱
انواع مالیات	۱۲
فرهنگ مالیاتی	۱۳
چالش عملکرد نظام مالیاتی کشور: جهت درآمد	۱۶
ناهنجاری فرهنگ تمکین مالیاتی: پهنای اجتماعی ایران	۱۹
مختصری از تاریخچه مالیات و تحولات آن	۱۹
نحوه تاسیس و ساختار کلی سازمان امور مالیاتی کشور	۲۰
وظایف نظام مالیاتی کشور	۲۱
بررسی پایه‌های مالیات در ایران	۲۴
مالیات‌های مستقیم	۲۴
مالیات‌های غیرمستقیم	۲۵
انواع مالیات از لحاظ منبع	۲۵
نرخ‌های مالیاتی و مالیات در مکاتب اقتصادی	۲۶
اصول مالیاتی از نظر کلاسیک‌ها	۲۷
اصول مالیاتی از دید کینزین‌ها	۲۸

۲۹	نگرش‌های جدید به اصول مالیاتی
۳۱	چارچوب نظری تحقیق
۳۳	مشخصات یک سیستم مالیاتی مناسب
۳۴	مشکلات و نارسایی‌های اصولی ساختار کنونی نظام مالیاتی
۳۵	فرهنگ مالیاتی
۳۷	تمکین
۳۸	مبانی فقهی - حقوقی مالیات ستانی
۴۰	گسترده‌گی پایه مالیاتی
۴۱	نرخ متناسب مالیات
۴۴	جهانی شدن
۴۵	ایران و جهانی شدن
۴۷	جهانی شدن و بازارهای مالی
۴۸	تاثیر جهانی شدن بر روند اخذ مالیات رموزیانه‌ها (مالی)
۵۰	نظام مالیاتی ایران
۵۲	بررسی عملکرد مالیاتی در کشور و استان
۵۴	بررسی سهم درآمدهای مالیاتی از درآمد عمومی طی سال‌های برنامه چهارم توسعه
۵۶	بررسی عملکرد درآمدهای مالیاتی و مقایسه آن با اهداف برنامه و بودجه
۵۷	برخی از مهم‌ترین شاخص‌های کمی ارزیابی نظام مالیاتی
۵۷	نسبت درآمدهای مالیاتی به تولید ناخالص داخلی
۵۸	سهم درآمدهای مالیاتی در تامین مخارج جاری دولت
۶۱	آسیب‌شناسی نظام مالیاتی کشور

۶۱	نقاط ضعف نظام مالیاتی
۶۱	نارسایی های وصول مالیات در اقتصاد ایران
۶۲	اصلاحات ساختاری در نظام مالیاتی
۶۲	نظریاتی در مورد اصلاح نظام مالیاتی کشور
۶۳	فرآیندهای موثر درونزا و برونزای وصول مالیات
۶۴	عوامل اثر بر درونزا در وصول مالیات
۶۴	عوامل اثر بر درونزا در وصول مالیات
۶۵	اندازه گیری ظرافت مالیاتی
۶۶	ظرفیت مالیاتی عوامل موثر بر آن
۶۹	فصل دوم؛ آشنایی با سازمان امور مالیاتی کشور
۶۹	سازمان امور مالیاتی کشور
۶۹	ضرورت تشکیل
۶۹	تقسیم بندی و زیرمجموعه ها
۷۲	جارت سازمانی سازمان امور مالیاتی کشور
۷۴	نتایج ناشی از تامین ساختار سازمانی مناسب مالیاتی
۷۵	ضرورت های اصلاح ساختار
۷۶	پیشنهادهای
۷۷	منابع و مآخذ
۷۷	منابع فارسی
۸۳	منابع لاتین

مقدمه مولف

گسترده شدن دخالت دولت در عرصه‌های اقتصادی و اجتماعی و در پی آن، گسترش تعهدات دولت در جهت هدف‌هایی چون رشد اقتصادی، ثبات قیمت‌ها، افزایش اشتغال و توزیع عادلانه درآمدها، مخارج دولت را با روند صعودی مواجه نموده است. در این میان در کشورهای توسعه یافته درآمدهای مالیاتی در تامین مخارج دولت از اهمیت وافر برخوردار هستند. اما در کشورهای در حال توسعه به دلیل وجود ساختار تورمی و کارآ نبودن سیستم مالیاتی، درآمدهای مالیاتی درصد ناچیزی از تولید ناخالص داخلی این کشورها را تشکیل می‌دهد.

در ایران پس از درآمدهای نفتی، مانده درآمد دولت در راه تامین مالی بودجه، درآمدهای مالیاتی می‌باشد که از آن طرف سه هدف تخصیص منابع اقتصادی، توزیع مجدد درآمدها و تثبیت اقتصادی پیگیری می‌شود.

یکی از منابع مهم درآمدهای دولت در کشورهای توسعه یافته مالیات است. در جامعه ایران نیز تا دولت به چنین منبعی دست نیابد نمی‌تواند راه توسعه اجتماعی، رفاه عمومی و ارتقای شاخص‌های اقتصادی را در پیش گیرد. تغییر ساختار و کیفیت جامعه ایران و احیای فرهنگ مالیات ستانی، ایجاد یک باور دوسویه بین دولت و مردم می‌شود. این باور صرفاً با دادن آگاهی‌های لازم به مردم جهت هزینه شدن مالیات‌های وصول شده در جهت خدمات رفاه عمومی کافی نیست؛ زیرا این آگاهی بخشی کار پیچیده‌ای نیست. در رسانه‌های مختلف می‌توان اطلاع رسانی نمود. حتی به طور دقیق می‌توان کمیت رشد خدمات اجتماعی را، که از طریق هزینه شدن مالیات وصولی تحقق یافته، ارائه داد. تامین مالی هزینه‌های دولت از درآمدهای مالیاتی یکی از موضوع‌هایی است که در سال‌های اخیر در کشورهای در حال

توسعه و در ایران مورد توجه دولت‌مردان قرار گرفته است. در اکثر کشورهای دنیا تا ۹۰ درصد از منابع مالی دولت‌ها از دریافت مالیات به دست می‌آید و ۲۵ درصد تولید ناخالص داخلی را مالیات تشکیل می‌دهد (جعفری صمیمی، ۱۳۸۷، ص ۵).

در بیشتر کشورها بخش عمده‌ای از منابع درآمدی دولت از طریق مالیات که پایدارترین نوع درآمد می‌باشد، تامین می‌گردد. سهم مالیات از کل درآمدهای عمومی در میان کشورها متفاوت است و میزان آن بستگی به سطح توسعه و ساختار اقتصادی آنها دارد، لذا کشورها در حواره تلاش می‌کنند، ظرفیت مالیاتی خود را از طریق بهبود نظام مالیاتی یا معرفی پایه‌های جدید افزایش دهند. در این میان، فرار مالیاتی و گریز از مالیات در کشورها به عنوان دو عاملی که هم‌اکنون موجب شکاف مالیات دریافتی و مالیات بالقوه می‌شوند، محسوب می‌گردند.

بررسی درآمدهای دولت ایران به این واقعیت است که درآمدهای مالیاتی در مقایسه با سایر مبالغ درآمدی دولت (به‌خصوص درآمد نفتی) از سطح بسیار پایینی برخوردار است. علی‌الرغم همه آثار مالیات بر اقتصاد جاهل، هزاره وضع و اخذ آن در سطح جامعه با تنش‌هایی همراه بوده که وصول مالیات را با مشکل مواجه می‌سازد. فرار مالیاتی مشکلی شایع در حوزه مالیاتی است و هنگامی رخ می‌دهد که شخصی از افراد در آشکار کردن اشتغال یا درآمد یا هردوی آنها به موسسات مالی قصور می‌ورزند. در نتیجه بعضی از فعالیت‌های اقتصادی در دفاتر قانونی به صورت عددی و آماری گزارش نمی‌شود. فرار مالیاتی می‌تواند نوعی تخلف یا جرم مالیاتی محسوب شود، زیرا جرم مالیاتی ممکن است طیف گسترده‌ای از تخلفات و جرایم را در بر گیرد، نظیر: تاخیر در تسلیم اظهارنامه، تاخیر یا عدم پرداخت مالیات، قصور در اعلام درآمد یا معاملات مشمول مالیات و اظهار خلاف واقع در اطلاعات مالیاتی یا بی‌مبالای یا به قصد تقلب، گواهی کذب یا تبانی به قصد تقلب مالیاتی.

تर्फند مالیاتی و ... بنابراین بررسی عوامل موثر بر فرار مالیاتی، اولویت‌بندی و روش‌های پیش‌گیری و مقابله از آن می‌تواند نقش ارزنده‌ای در تحول اقتصادی جامعه داشته باشد. طی سال‌های اخیر سطوح وصول درآمدهای مالیاتی در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، در طول دوره‌های کوتاه‌مدت نوسان‌های قابل ملاحظه‌ای داشته است. در بسیاری از موارد این گونه نوسان‌ها را نمی‌توان به بدتر شدن نظام مدیریتی یا دگرگونی‌های مربوط به عوامل تعیین‌کننده سنتی سطوح مالیاتی مانند شرایط درهای باز، صادرات مواد معدنی و درآمد سرانه نسبت داد و ممکن است در نتیجه عوامل دیگری به‌وجود آمده باشند. تجزیه و تحلیل درآمدهای مالیاتی و نیز تعیین تاثیرپذیری عوامل، می‌تواند در کاهش اختلالات بودجه دولت و همچنین اصلاح ساختار آن برای پایدار نمودن درآمدهای دولت بسیار باشد.

دکتر سیدعبدالله سجادی جاغرق

استادیار و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات